«В Україні вкрадуть навіть прибите цвяхами»: The New York Times про корупцію на військових закупівлях

КАРПЕЦЬ ОЛЕКСАНДР — 06 Вересня 2026, 20:00 12 Mins Read — АРМІЯ І ЗБРОЯ

Стаття про корупцію та розкрадання в українських оборонних закупівлях, яку 6 вересня опублікувала The New York Times, викликала помітний резонанс. І це попри неділю та те, що вся політична увага в Києві була прикута до приїзду представників Дональда Трампа й переговорів за участю американської, української та європейської сторін.

Сам час публікації навряд чи залишиться непоміченим. На сайті The New York Times матеріал з'явився о п'ятій ранку за східним часом США — у Києві тоді був полудень, Віткофф і Кушнер саме прибували до столиці, а представники оборонних відомств Великої Британії, Німеччини та Франції готувалися до переговорів.

Дізнатися більше

Історичні дослідження

Досліджуйте Інтерактивні Карти

Volkswagen моделі

Чи було це навмисною прив'язкою до візиту американців — достеменно невідомо. Але збіг виглядає надто вдалим, щоб його зовсім ігнорувати.

Головне, однак, не в часі виходу статті.

The New York Times пише не про абстрактну «проблему корупції», а наводить конкретні контракти, суми, компанії й прізвища. Значна частина матеріалу ґрунтується, як стверджує газета, на конфіденційних результатах українських внутрішніх аудитів за 2024–2025 роки.

Як саме американське видання отримало доступ до цих документів, у статті детально не пояснюється. Але сама по собі ця обставина не змінює головного: чимало наведених епізодів давно частково відомі в Україні з відкритих джерел, судових справ та попередніх розслідувань.

Саме тому матеріал важко списати на зовнішню інформаційну атаку чи випадковий набір історій.

The New York Times описує систему, в якій проблемні підрядники продовжують отримувати нові контракти навіть після провалених поставок, кримінальних справ і звинувачень у шахрайстві. І якщо картина, наведена в матеріалі, хоча б приблизно відповідає реальності, питання вже не лише в окремих корупційних епізодах, а в самій логіці роботи військових закупівель.

Один із співрозмовників газети, американський експерт із боротьби з корупцією Джеймс Вассерстром, сформулював це максимально жорстко: «В Україні вкрадуть усе, що не прибито цвяхами».

Фраза груба, але сенс матеріалу саме такий: система не лише допускає зловживання, а нерідко продовжує працювати так, ніби попередніх провалів узагалі не було.

Мільярдні втрати

У підзаголовку The New York Times наводить головну цифру: лише у 2024 році Україна, за даними внутрішніх перевірок, втратила близько 1,2 млрд доларів через шахрайство, розтрати та неефективне управління у військових закупівлях.

Газета стверджує, що отримала понад 700 сторінок фінансових таблиць,

ОСТАННІ НОВИНИ

СЬОГОДНІ

20:46 Проїзд у Києві з'їдає третину мінімальної зарплати: люди шукають роботу ближче

20:35 Телеведучу засудили до страти за наркотики: що відомо про справу

20:25 Грудка чи стегно: яка частина курки корисніша

20:15 Експерти назвали чотири авто, які витримають понад 10 років експлуатації

20:07 За скільки років оренда квартири зрівняється з її вартістю: дані по містах України

20:00 «В Україні вкрадуть навіть прибите цвяхами»: The New York Times про корупцію на військових закупівлях

19:55 Пенсіонери можуть виїхати за кордон без ідентифікації у ПФУ: скільки днів дозволено

19:44 Вчені знайшли гени, які змушують самців мух битися і залицятися

19:34 Виплати на дитину хочуть підняти з 860 до 7000 гривень

19:25 Ранок забирає сили ще до роботи: 7 звичок, які варто змінити

LOAD MORE

аудиторських зауважень та інших документів. Вони охоплюють 2024 і 2025 роки й дають, за оцінкою видання, одну з найдетальніших картин проблем у системі оборонних закупівель.

Йдеться не про один скандальний контракт.

Аудитори виявили десятки випадків, коли компанії отримували державні гроші, не довівши спроможності виконати замовлення, не маючи необхідних ліцензій або вже маючи історію невиконаних угод.

Особливо показова цифра: сім із десяти найбільших військових підрядників України отримували нові замовлення попри відкриті кримінальні провадження, попередні зриви контрактів або арешти керівників у корупційних справах.

У будь-якій нормальній системі це мало б автоматично вмикати червоне світло.

В українській, якщо вірити документам, часто не вмикало.

Міни, які не вибухали

Один із найбільш промовистих епізодів стосується мінометних мін.

У 2024 році українські артилеристи отримали тисячі боєприпасів, які виявилися несправними. Частина мін не вибухала після падіння, інші мали проблеми ще під час пострілу.

Виробником був український завод, керівника якого Леоніда Шимана згодом заарештували та звинуватили в одному з найгучніших випадків шахрайства у військових закупівлях.

Але далі починається найцікавіше.

Навіть після того, як проблеми з продукцією стали очевидними, Агентство оборонних закупівель продовжувало укладати нові договори із заводом Шимана.

За даними The New York Times, він уже перебував під слідством кількох антикорупційних органів, коли отримав свій перший великий контракт на постачання мінометних мін. Сума угоди становила близько 280 млн доларів, а сам Шиман на той момент перебував під заставою в іншій корупційній справі.

Це один із тих випадків, де важко пояснити проблему лише бюрократичною недбалістю.

Провалив контракт — отримав новий

У внутрішніх перевірках Державної аудиторської служби та Міноборони аудитори описують систему, в якій невиконання зобов’язань часто не мало серйозних наслідків.

Було виявлено 18 компаній, які отримували нові угоди, хоча вже не виконали попередні. Шість із них, за даними перевірок, не виконали взагалі жодного контракту.

Попри це вони залишалися в системі державних закупівель.

Компанії могли отримувати замовлення, не підтвердивши виробничі можливості, ліцензії або доступ до товару, який обіцяли поставити. Навіть явні сигнали ризику іноді не зупиняли укладання угод.

Саме тут стає зрозуміло, чому питання оборонних закупівель набагато серйозніше за звичайну корупційну статистику.

Кожен невиконаний контракт — це не просто втрачений бюджет.

Це снаряди, ракети, дрони або інше озброєння, яке не потрапило на фронт у потрібний момент.

126 мільйонів на переплатах

Ще близько 126 млн доларів, за даними аудиторів, було втрачено через ігнорування дешевших пропозицій і переплату за озброєння.

The New York Times наводить один дуже наочний приклад.

У 2024 році Агентство оборонних закупівель оголосило тендер на ракети для реактивної артилерії. Три постачальники запропонували фактично однаковий товар — ракети, виготовлені на одному турецькому заводі.

Різниця була лише в ціні.

Одна компанія пропонувала близько 4200 доларів за ракету. Друга — приблизно 4600. Третя — близько 5100 доларів.

Найдешевшу пропозицію зробив сам турецький виробник Arca Defense.

Здавалося б, вибір очевидний.

Але контракт, за даними аудиторів, отримала компанія, яка запропонувала найвищу ціну, — дочірня структура великого чеського оборонного холдингу Czechoslovak Group.

Тобто замість прямої закупівлі у виробника держава погодилася платити додатково посереднику.

Аудитори заявили, що не знайшли «жодних підстав» для такого рішення.

За їхніми підрахунками, воно могло збільшити витрати України приблизно на 130 млн доларів.

Бізнес на українській війні

Для Czechoslovak Group українські замовлення стали одним із головних джерел зростання.

У 2024 році понад 40% виручки компанії було пов’язано з продажами Україні. Згодом холдинг вийшов на біржу, а його 33-річний мажоритарний власник Михал Стрнад став одним із найбагатших постачальників озброєнь у рейтингах Forbes.

У цьому, звісно, немає нічого незаконного.

Оборонні компанії заробляють на війнах — так працює галузь.

Питання в іншому: чому Україна в окремих випадках погоджувалася платити більше за товар, який могла придбати дешевше безпосередньо у виробника.

Особливо після того, як попередні аудити вже застерігали від надмірної ролі посередників.

Попри це Україна, за даними газети, навіть розглядала новий контракт із Czechoslovak Group — цього разу щодо можливої заміни частини автоматів Калашникова на чеські моделі під натівський калібр.

Посередники, яких важко позбутися

Одна з головних претензій аудиторів стосується саме торговельних посередників.

У звіті за 2024 рік Державна аудиторська служба різко критикувала практику закупівель через компанії, які не виробляють зброю, а лише перепродають її з націнкою.

За оцінкою перевіряльників, така націнка часто становила щонайменше 3%.

У масштабах багатомільярдних оборонних закупівель навіть кілька відсотків перетворюються на десятки або сотні мільйонів доларів.

Особливо дивним є те, що після критики 2024 року перевірка на початку 2025-го знову виявила чимало великих контрактів із посередниками, хоча в окремих випадках зброю можна було купити дешевше напряму.

Тобто проблема була відома.

Але система продовжувала працювати майже так само.

Сербські ракети та 1,7 мільярда

Інша складна історія стосується спроби закупити ракети радянського зразка у сербського виробника.

Через політичні відносини Сербії з Росією Україна не могла просто укласти прямий контракт і тому вибудувала ланцюжок посередників.

Основним українським учасником став державний «Спецтехноекспорт».

Проблема полягала в тому, що, за даними аудиторів, компанія вже мала історію невиконання контрактів, а її керівники фігурували у справах про можливі розкрадання та відмивання грошей.

Крім того, «Спецтехноекспорт», як зазначено в документах, не мав необхідної сербської експортної ліцензії.

Попри це компанія отримала преференції.

Аудитори стверджують, що не знайшли для них належного правового обґрунтування.

Згодом «Спецтехноекспорт» уклав субпідрядний договір з американською зброярською компанією Regulus Global.

Загальна сума кількох контрактів між ними сягнула приблизно 1,7 млрд доларів.

Але угода з ракетами почала розвалюватися.

Спроба прибрати зайву ланку

Тодішній міністр оборони Рустем Умєров намагався скоротити кількість посередників і запропонував Regulus працювати безпосередньо з державним закупівельним агентством.

Фактично це означало виключення «Спецтехноекспорту» з ланцюжка.

Однак контракт у підсумку зірвався.

На початок 2025 року «Спецтехноекспорт», за висновками аудиторів, став найбільшим боржником закупівельного агентства й мав більше невиконаних контрактів, ніж будь-який інший постачальник.

Цей приклад добре показує іншу системну проблему.

Посередників можна критикувати роками, але коли вони вже вбудовані в складні міжнародні схеми постачання, просто прибрати їх із процесу виявляється набагато важче.

600 дронів не поставили — замовили ще 1950

Один із найбільш показових епізодів стосується безпілотників.

Компанія мала поставити 600 спеціалізованих дронів, але не виконала зобов’язання.

Здавалося б, після такого постачальник принаймні тимчасово мав би втратити можливість отримувати нові державні контракти.

Натомість компанія виграла ще одне замовлення — вже на 1950 дронів.

Із цієї кількості вчасно було поставлено лише 50.

Аудитори, за даними The New York Times, не пояснили, чому компанія після першого провалу взагалі отримала другий контракт.

Колишні чиновники та експерти, яких цитує газета, пояснюють подібні випадки корупцією та слабким управлінням.

Але навіть без доведеного корупційного умислу управлінський висновок очевидний.

Система майже не карала за провал.

Купили те, що виробник не міг поставити

Ще один контракт стосувався некерованих авіаційних ракет калібру 70 мм.

Посередник пообіцяв поставити їх із Туреччини.

Проблема полягала в тому, що сам турецький виробник попереджав українську сторону: обсягів, які обіцяв посередник, забезпечити неможливо.

Попри це контракт уклали.

Далі ситуація стала ще серйознішою.

Військові отримали озброєння без достатнього підтвердження випробувань, а одна з ракет вибухнула безпосередньо в пусковій трубі та серйозно пошкодила український вертоліт Мі-8 під час бойового завдання.

Після цього почалося кримінальне розслідування.

У цьому випадку ціна поганого контракту вже вимірювалася не лише грошима.

Федоров і питання відповідальності

Окрема частина матеріалу стосується колишнього міністра оборони Михайла Федорова.

The New York Times подає його як посадовця, який намагався реформувати систему й після звільнення заявляв, що оборонні підрядники фактично витіснили його з посади через спроби змін.

«Корупція процвітає», — цитує газета Федорова.

До цієї версії варто ставитися обережно.

Агентство оборонних закупівель підпорядковувалося Міністерству оборони й у період, коли Федоров очолював відомство. Тому будь-яка розмова про боротьбу з корупцією неминуче породжує й питання про те, чому системні проблеми продовжували існувати під час його каденції.

Це не означає автоматичної особистої відповідальності міністра за кожен контракт.

Але політична відповідальність керівника відомства нікуди не зникає лише тому, що після звільнення він говорить про опір системи.

Жумаділов пішов

Директор Агентства оборонних закупівель Арсен Жумаділов відмовився коментувати висновки The New York Times.

Газета також зазначає, що в понеділок він подав у відставку.

Сам по собі цей факт, звісно, не доводить зв’язку між аудитами та його рішенням.

Проте він додає матеріалу політичної ваги.

Особливо тому, що один із головних висновків внутрішніх перевірок звучить дуже просто: незрозуміло, що саме закупівельне агентство робило у відповідь на виявлені порушення.

Документи були засекречені, тому широкого публічного контролю за виконанням рекомендацій фактично не існувало.

І це окрема проблема.

Якщо аудит виявляє мільярдні втрати, але його результати залишаються закритими, суспільство не може зрозуміти ані масштаб проблеми, ані те, чи була вона виправлена.

Війна як виправдання

Усі країни, що ведуть великі війни, стикаються з корупцією, завищеними цінами, неякісними постачальниками та хаотичними закупівлями.

Україна не виняток.

Більше того, частину проблем можна пояснити об’єктивно.

На початку повномасштабної війни зброю потрібно було купувати негайно, часто в умовах дефіциту, через складні схеми, у маловідомих постачальників і за завищеними цінами.

Але цей аргумент слабшає з кожним роком війни.

У 2024–2025 роках уже існували спеціалізовані агентства, накопичений досвід, аудити, міжнародна допомога та значно зріліша система державного управління.

Тому повторення тих самих помилок дедалі важче пояснювати лише надзвичайними обставинами.

Особливо коли компанія провалює контракт, а потім отримує новий.

Чому це небезпечно саме зараз

У матеріалі The New York Times є ще один політично неприємний контекст.

Усі ці втрати відбувалися в той самий час, коли Володимир Зеленський постійно звертався до союзників із проханнями надати більше зброї та фінансування.

Для України це цілком виправдані прохання.

Але для західного виборця картина виглядає інакше: його уряд виділяє Києву десятки мільярдів, а потім провідна американська газета повідомляє про мільярдні втрати через неефективність і шахрайство.

Навіть якщо ці суми становлять невелику частину загальних оборонних видатків, політичний ефект може бути значно більшим.

Особливо в країнах, де підтримка України вже стала предметом гострої внутрішньої боротьби.

Саме тому корупція в оборонних закупівлях — це вже не лише внутрішня проблема України.

Вона безпосередньо впливає на здатність Києва отримувати зовнішню підтримку.

Гроші, яких немає вдруге

Колишній радник Агентства оборонних закупівель Тамерлан Вахабов пояснив проблему The New York Times максимально практично.

Якщо контракт зривається або зброю купують із переплатою, армія не отримує необхідного, а бюджет уже витрачено.

Після цього немає грошей, щоб просто замовити ті самі боєприпаси ще раз.

Для країни, яка веде війну на виснаження, це критично.

Росія може компенсувати частину власних помилок величезним бюджетом, ресурсною базою та масштабом виробництва.

Україна такої розкоші не має.

Кожні зайві сто мільйонів, витрачені на посередників або невиконані контракти, — це гроші, яких уже не буде на додаткові ракети ППО, снаряди, дрони чи ремонт техніки.

У мирний час це назвали б поганим управлінням.

Під час великої війни наслідки значно важчі.

Корупція як система

Найнеприємніший висновок із публікації The New York Times полягає навіть не в цифрі 1,2 млрд доларів.

Гроші можна підрахувати, частину повернути через суди, винних — принаймні теоретично — покарати.

Значно складніше виправити систему, в якій попередній провал не обов'язково закриває компанії шлях до нового контракту, а попередження аудиторів не гарантує, що через рік не повториться та сама схема.

Саме це робить історію небезпечною.

Якщо компанія не поставила 600 дронів, а потім отримала замовлення ще на 1950, проблема вже не лише в конкретній компанії.

Якщо найдешевшу пропозицію від виробника відхиляють на користь дорожчого посередника без зрозумілого пояснення, питання вже не лише до посередника.

Якщо підприємство постачає браковані боєприпаси, але продовжує отримувати контракти, це вже питання до всієї системи контролю.

Корупція стає системною не тоді, коли чиновник один раз бере хабар.

Вона стає системною тоді, коли правила, стимули й відповідальність дозволяють одним і тим самим збоям повторюватися знову і знову.

Саме таку картину й малює The New York Times.

І якщо Україна хоче переконувати партнерів, що кожен додатковий мільярд допомоги справді наближає її перемогу, відповідь на цей матеріал не може обмежитися черговими словами про реформи.

Потрібно показати, чому проблемні компанії продовжували отримувати контракти, хто ухвалював ці рішення, які рекомендації аудиторів були виконані й хто відповів за ті, що проігнорували.

Бо під час війни корупція в оборонних закупівлях — це не просто крадіжка державних грошей.

Це зброя, якої в потрібний момент може не виявитися на фронті.

🌟 **Читайте «Експерт» у своєму смартфоні — додайте нас в Google Discover**

Помітили помилку у матеріалі? Повідомте редакцію: corrections@expert.in.ua

військові закупівлі зброя корупція україна

ТОВ «НОВА МЕДІА ГРУПА» © 2014—2026

Реєстрація R40-06871 у Реєстрі суб'єктів у сфері медіа

Адреса: 01014, м. Київ, вул. Звіринецька, 63

editor@expert.in.ua
corrections@expert.in.ua
reklama@expert.in.ua

expert.in.ua © 2026 Всі права захищено.